

03 **ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

► Ηρακλής Γκότσης, επιστημονικός υπεύθυνος του 18Ανω Η τοξικομανία μέσον κοινωνικού ελέγχου

■ Συνέντευξη στη Λόλα Σκαλτσά

Η δομή 18Ανω του ΨΝΑ καλείται να επιτελέσει ένα σοβαρό αλλά συνάμα και δύσκολο έργο –όπως και άλλες δομές τελευταία με χαρακτηριστικό παράδειγμα τα τελευταία γεγονότα στο ΚΕΘΕΑ–, αφού οι θεραπευόμενοι της ανήκουν σε μια εξαιρετικά ευαίσθητη κοινωνική ομάδα που δεν περιορίζεται από το φύλο ή την ηλικία. Σ' αυτή τη ρωγμή του χρόνου, ο επιστημονικά υπεύθυνος του Συμβουλευτικού Σταθμού και σύμβουλος Τοξικοεξάρτησης του 18Ανω, Ηρακλής Γκότσης, δίνει το στίγμα της πιο συγκροτημένης μονάδας απεξάρτησης τοξικομανών – και όχι μόνον.

Στο 18Ανω γνωρίζουμε καλά μέσα από τη δουλειά μας ότι η τοξικομανία δεν είναι παρά το σύμπτωμα μιας κοινωνίας που κατακλύζεται από τη βία, την εκμετάλλευση και την αδικία

► **Πόσα χρόνια υφίσταται η δομή 18Ανω και πόσα άτομα περιθάλπει αυτή τη στιγμή;**

Η Μονάδα Απεξάρτησης Τοξικομανών 18Ανω λειτουργεί εδώ 30 χρόνια και προσφέρει τις υπηρεσίες της σε πάνω από 2.000 ανθρώπους κάθε χρόνο. Ανήκει διοικητικά στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αθηνών (Δαφνί). Έχει αναπτύξει ένα ευρύτατο φάσμα υπηρεσιών και παρεμβάσεων στο πεδίο των εξαρτήσεων. Λειτουργούν κλειστά προγράμματα απεξάρτησης, ανοιχτά προγράμματα, προγράμματα απεξάρτησης γυναικών, καθώς και το μοναδικό πρόγραμμα ψυχολογικής απεξάρτησης στην Ελλάδα εξαρτημένων μητέρων. Πρόγραμμα Απεξάρτησης από το Διαδίκτυο καθώς και πρόγραμμα Διατροφικών Διαταραχών. Επίσης παρέμβαση στις φυλακές – Πρόγραμμα Φυλακών καθώς και βοήθεια σε μετανάστες και πρόσφυγες. Επίσης, λειτουργεί Πρόγραμμα Εφήβων και Νέων. Επιπλέον υπάρχει το Πρόγραμμα Οικογένειας για γονείς συζύγους και συντρόφους των εξαρτημένων. Παράλληλα, κάθε χρόνο, πραγματοποιεί το ετήσιο σεμινάριο για τη θεραπεία των εξαρτήσεων καθώς και πολλά άλλα εξειδικευμένα. Να σημειώσουμε πως όλα αυτά είναι δωρεάν. Οι βασικές αρχές και στόχοι του 18Ανω είναι:

- Δωρεάν παροχή υπηρεσιών, ελεύθερη πρόσβαση σε όσους έχουν ανάγκη των προσφερόμενων υπηρεσιών (χρήστες ουσιών, οικογένειες κ.λπ.).
- Παροχή υπηρεσιών χωρίς διακρίσεις, ανεξάρτητα από φυλή, δόγμα, θρησκεία, φύλο, εθνικότητα, σεξουαλικό προσανατολισμό, ηλικία, σωματική κατάσταση, πολιτικές πεποιθήσεις, ποινικό μητρώο, οικονομική κατάσταση κ.λπ.
- Οικειοθελής προσέλευση του εξαρτημένου στις υπηρεσίες του Προγράμματος.
- Η βάση λειτουργίας του 18 Ανω είναι ο ανθρωποκεντρισμός, η ισοτιμία και η συλλογικότητα.
- Το 18Ανω λειτουργεί ως πλαίσιο θεραπείας, ως πλαίσιο διεκδίκησης κοινωνικής και πολιτισμικής, ως χώρος αυτογνωσίας, ελευθερίας, πολιτισμού, δημιουργικότητας και αυτονομίας. Όλα τα παραπάνω του προσδίδουν κινηματικό χαρακτήρα.
- Η διαδικασία της απεξάρτησης, έχει καθαρά πολιτισμική διάσταση, η οποία ταυτοχρόνως είναι θεραπευτική.
- Δεν υιοθετούνται θεραπευτικά μοντέλα, ακολουθείται η αρχή της «θεραπευτικής πολυφωνίας», με την εφαρμογή πολλών τύπων Προγραμμάτων θεραπείας απεξάρτησης.
- Στο 18Ανω η θεραπευτική προσέγγιση είναι ψυχοκοινωνική και διαλεκτική χωρίς τη χρησιμοποίηση υποκατάστατων. Ο εξαρτημένος δεν αντιμετωπίζεται ως «ασθενής», ούτε ως παθητικό αντικείμενο νοσηλευτικών φροντίδων, αλλά ως υποκείμενο και πρωταγωνιστής της θεραπευτικής διαδικασίας, στην οποία συμμετέχει ενεργά και επιδιώκει την αλλαγή τρόπου ζωής, με αξίες, στόχους, χωρίς ουσίες και φυγές οποιουδήποτε τύπου.
- Το θεραπευτικό δεν ταυτίζεται με το ιατρικό, όπως τείνει να επικρατήσει στην εποχή μας. Η λέξη θεραπεία χρησιμοποιείται με

την έννοια της ίασης της διαταραγμένης σχέσης του εξαρτημένου με το σώμα του, το χώρο, το χρόνο, τον κόσμο και τον εαυτό του μέσα σ' αυτόν. Ο ιατρικός λόγος είναι ένας από τους λόγους που ακούγονται, μαζί με το λόγο της ψυχοθεραπείας, της κοινωνιολογίας, της φιλοσοφίας, της ψυχανάλυσης, της τέχνης κ.λπ.

• Η θεραπεία απεξάρτησης δεν μπορεί να ανάγεται στην ατομική παρακολούθηση σε ιδιωτικό γραφείο κάποιου ειδικού. Δεν μπορεί, επίσης, να συντελείται σε ψυχιατρείο, δημόσιο ή ιδιωτικό. Απαιτεί ειδικό πλαίσιο, ειδική δομή, με το δικό της πρόγραμμα και τις δικές της υπηρεσίες.

• Σημαντικά εργαλεία της θεραπείας είναι η ψυχοθεραπεία, ατομική και ομαδική, η τέχνη και η συμμετοχή στο κοινωνικό γίνεσθαι.

• Η απεξάρτηση στηρίζεται στην αρχή του θεραπευτικού συνεχούς, δηλαδή το εξαρτημένο άτομο εμπλέκεται σε μία ψυχοθεραπευτική σχέση, η οποία αποτελεί το βασικό εργαλείο-όχημα με το οποίο θα ολοκληρώσει αυτό το «ταξίδι στη γνώση και την αλλαγή».

► **Υπάρχει αύξηση των περιστατικών και πώς ανταπεξέρχεστε με το υπάρχον προσωπικό και τις εγκαταστάσεις;**

Τα τελευταία χρόνια και λόγω της γενικευμένης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης οι εξαρτήσεις έχουν γνωρίσει μεγάλη αύξηση. Σε αυτό έχει συντελέσει και η έλευση των «φτηνών» ναρκωτικών. Όλο και μεγαλύτεροι πληθυσμοί, ιδιαίτερα της νεολαίας, έρχονται σε επαφή με ψυχοτρόπες ουσίες. Η οικονομική κρίση και οι περικοπές των μνημονίων τα χρόνια αυτά έχουν χτυπήσει βάνανυσα όλο το Εθνικό Σύστημα Υγείας σε πόρους, υλικά και ανθρώπινο δυναμικό. Άλλωστε, το 18Ανω ανήκει και είναι το μεγαλύτερο πρόγραμμα απεξάρτησης του ΕΣΥ. Βιώνουμε εμείς και οι θεραπευόμενοι της μονάδας τις περικοπές που έχουν γίνει όλα τα τελευταία χρόνια. Παρ' όλα αυτά, ποτέ δεν κάναμε καμία έκπτωση στην ποσότητα και πολύ περισσότερο στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

► **Τα άτομα που έρχονται στο 18Ανω για απεξάρτηση είναι περιθωριοποιημένα ή ανήκουν σε συγκροτημένες οικογένειες;**

Η χρήση ψυχοτρόπων ουσιών είναι μια διαδικασία απομόνωσης εσωτερικής και κοινωνικού αποκλεισμού ταυτόχρονα. Ο εξαρτημένος, αργά και σταθερά, οδηγείται στο περιθώριο – οικογενειακό και κοινωνικό. Ένα συγκροτημένο και ασφαλές, κατά το δυνατόν, οικογενειακό περιβάλλον προστατεύει τα μέλη του και τους προσφέρει τη δυνατότητα στην ωριμότητα και την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη.

► **Περιγράψτε το προφίλ τους, κατά μέσο όρο; Ποιο είναι το μέλλον των εγκαταλειμμένων ατόμων μετά το τέλος θεραπείας τους;**

Αν και δεν είναι απόλυτα επιστημονικά ορθό να χρησιμοποιούμε τον όρο προφίλ, υπάρχουν κοινά χαρακτηριστικά που διέπουν τους εξαρτημένους, όπως χαμηλή